

УДК 811.111(075.2)
Б64

Серія «Розмовляємо правильно»

Автор:

*Н. С. Бірченко, учитель-логопед КЗ «ДНЗ (ясла-садок) № 156
комбінованого типу Харківської міської ради».*

Бірченко Н. С.

Б64 Країна щебетунчиків. Розвиток графомоторних навичок. Попередження дисграфії. — Х. : Вид. група «Основа», 2020. — 56 с. : іл.

ISBN 978-617-00-3868-5.

Посібник містить різноманітний дидактичний матеріал з розвитку графомоторних навичок у дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку.

Посібник може бути використаний для занять зі старшими дошкільниками і з учнями початкових класів, як програма підготовки до школи, системного і цілеспрямованого опанування письма та попередження дисграфії.

Для учителів-логопедів, батьків, вихователів закладів дошкільної освіти, учителів початкових класів.

УДК 811.111(075.2)

Передмова

Актуальність проблеми дисграфії обумовлена поширенням цього порушення у школярів. Дисграфія обумовлена недорозвиненням вищих психічних функцій, які відповідають за процес письма. Розвиток графомоторних навичок — це один із блоків корекційної роботи, спрямованої на профілактику дисграфії у дошкільному віці.

Процес письма потребує залучення великої кількості операцій та реалізується завдяки злагодженій роботі чотирьох аналізаторів: мовленнєво-рухового, мовленнєво-слухового, зорового та рухового.

Функціональні механізми письма є надзвичайно складними, оскільки охоплюють чималу кількість психічних функцій, когнітивних і сенсомоторних компонентів. Одним із важливих показників функціонального розвитку дитини є рівень зорового сприймання, що визначає успішність засвоєння нею базових навичок письма. Розвиток зорового сприймання у дитини передбачає відповідні етапи: спочатку розгорнуте «обмацування» предмета рукою та оком, а лише потім згорнуті форми сприймання.

Успішне опанування письма передбачає також уміння дитини вільно орієнтуватися в просторі та розуміння основних просторових понять.

Графомоторні навички формують письмо, за їхньою допомогою здійснюється операція перетворення оптичних образів на потрібні графічні накреслення за допомогою руки. Найважливішою функцією, від якої залежить цей процес, є зорова моторна координація. Зображувальні рухи регулюються на основі рухового аналізатора, тобто дитина спирається на «пам'ять руки».

Необхідною умовою опанування писемного мовлення та вдосконалення графомоторних навичок є достатній розвиток дрібної моторики рук. Для опанування довільних рухів необхідними є збереження сили і точності рухів, а також нормального забезпечення тону, що є основою для чіткої координації.

Велике значення у формуванні навички письма має операція контролю (зорового, слухового, рухового) та самоконтролю власної діяльності. Контроль виявляється у всіх психічних процесах — мисленні, пам'яті та мовленні.

Оскільки в основі опанування письма — формування рухової навички, просторової орієнтації, розвиток координованих рухів руки й ока, дуже важливо для підготовки руки дитини до письма активно використовувати дидактичні вправи, спрямовані на розвиток дрібних м'язів пальців руки.

Використовують також вправи з розвитку зорового гнозису, зорового аналізу та синтезу, спрямовані на уточнення уявлень про сенсорні еталони (колір, форму, розмір), формування усвідомленості зорового сприймання внаслідок визначення істотних ознак предмета для створення його цілісного образу та впізнавання запропонованого зображення.

Складові розвитку зорово-просторових уявлень:

- 1)** орієнтація у власному тілі, диференціація правих і лівих його частин;
- 2)** орієнтація у навколишньому просторі;
- 3)** виконання вправ з розвитку зорового гнозису, аналізу та синтезу:
 - «назвати предмети, зображені контурно»;
 - «назвати предмети, зображені в умовах зашумлення»;
 - «впізнати непомічені предмети і домалювати їх»;
 - «знайти фігуру з-поміж подібних»;
- 4)** виконання вправ з розвитку довільної зорової уваги:
 - «простежити шлях героя у лабіринті»;
 - «назвати поміж інших малюнки однієї тематичної групи»;
 - «знайти відмінності у двох подібних малюнках»;
 - «знайти два однакові малюнки»;
- 5)** виконання вправ з розвитку зорової пам'яті:
 - запам'ятовування малюнків.

У посібнику запропоновано:

- графічні вправи з розвитку зорово-моторної координації на проведення прямих, ломаних, вертикальних і горизонтальних ліній;
- вправи на проведення округлих, напівовальних, овальних ліній;
- вправи на підготовку до безвідривного проведення ліній, що передбачають вправляння дітей у різних видах штрихування.

Мета корекційної роботи з розвитку графомоторних навичок у дітей, які мають порушення мовлення:

- розвинути дрібні м'язи пальців та п'ясті руки;
- розвинути окомір (навчити визначати центр фігур, середину аркуша паперу);

- розвинути просторові уявлення (ліворуч, праворуч, унизу);
- сформувати навички різних видів штрихування готових контурів: прямими, похилими, уривчастими та дугоподібними лініями, змішане штрихування;
- удосконалити навички розфарбування предметів рівномірно, не виходячи за їхні контури; розвинути гнучкість, координацію, спритність, узгодженість рухів обох рук спеціальними вправами для пальчиків;
- навчити виконувати ігрові вправи відповідно до правил письма — зліва направо;
- розвивати мислення, пам'ять, охайність під час виконання завдань;

- сформувати навички правильного користування письмовим приладдям (простим та кольоровими олівцями, ручкою);
- широко використовувати ігри під час занять.

Пропонований посібник може бути використаний як програма системного та цілеспрямованого опанування письма і профілактики дисграфії. Легше запобігти, ніж усунути це порушення.

Виконання вправ, запропонованих у кожному тематичному розділі,— це запорука успішності дитини.

Допоможіть дитині ставати впевненою в собі та розвиватися крок за кроком!

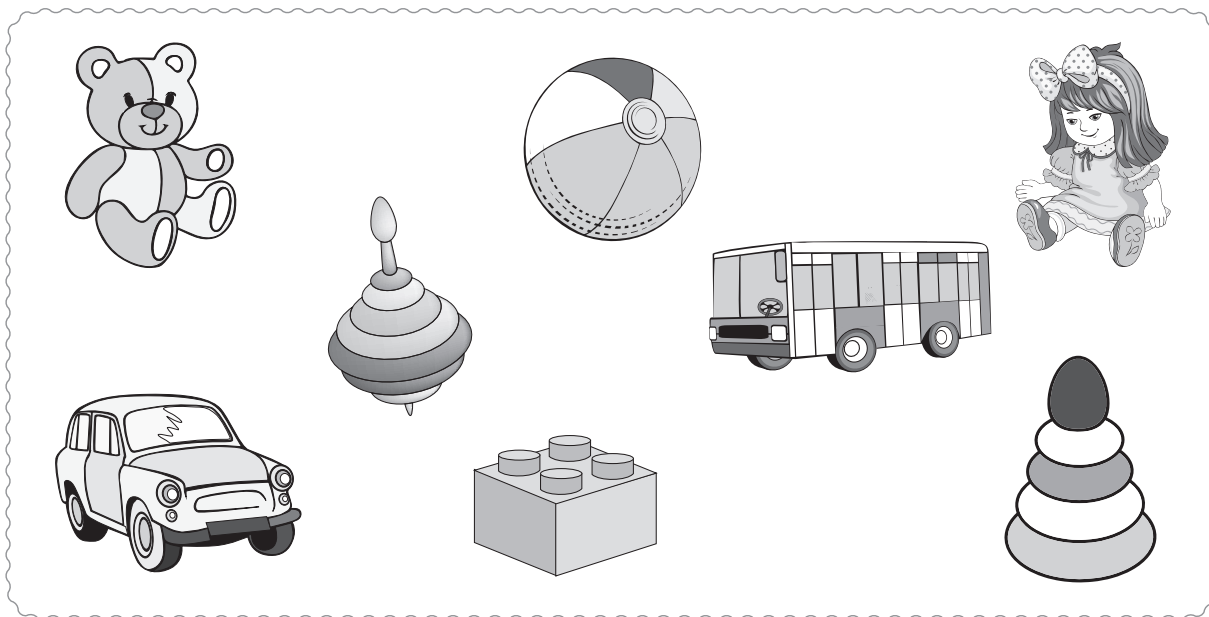
Зміст

Тема «Іграшки»	3	Тема «Меблі»	36
Тема «Мій дитячий садок»	6	Тема «Посуд»	38
Тема «Осінь»	8	Тема «Продукти харчування»	39
Тема «Овочі»	10	Тема «Частини мого тіла»	40
Тема «Фрукти»	12	Тема «Моя сім'я»	41
Тема «Дерева»	14	Тема «Моє місто»	43
Тема «Ліс»	16	Тема «Весна»	44
Тема «Одяг»	19	Тема «Транспорт»	46
Тема «Взуття»	21	Тема «Свійські птахи»	48
Теми «Свійські тварини», «Свійські тварини та їхні дитинчата»	22	Тема «Професії»	50
Тема «Дикі тварини»	25	Тема «Космос»	51
Тема «Зима. Зимові забави»	27	Тема «Моя матуся»	51
Тема «Тварини та птахи взимку»	31	Тема «Комахи»	52
Тема «Будинок»	34	Тема «Квіти»	53
		Тема «Літо»	54
		Тема «Дикі тварини Африки»	56

Тема «Іграшки»

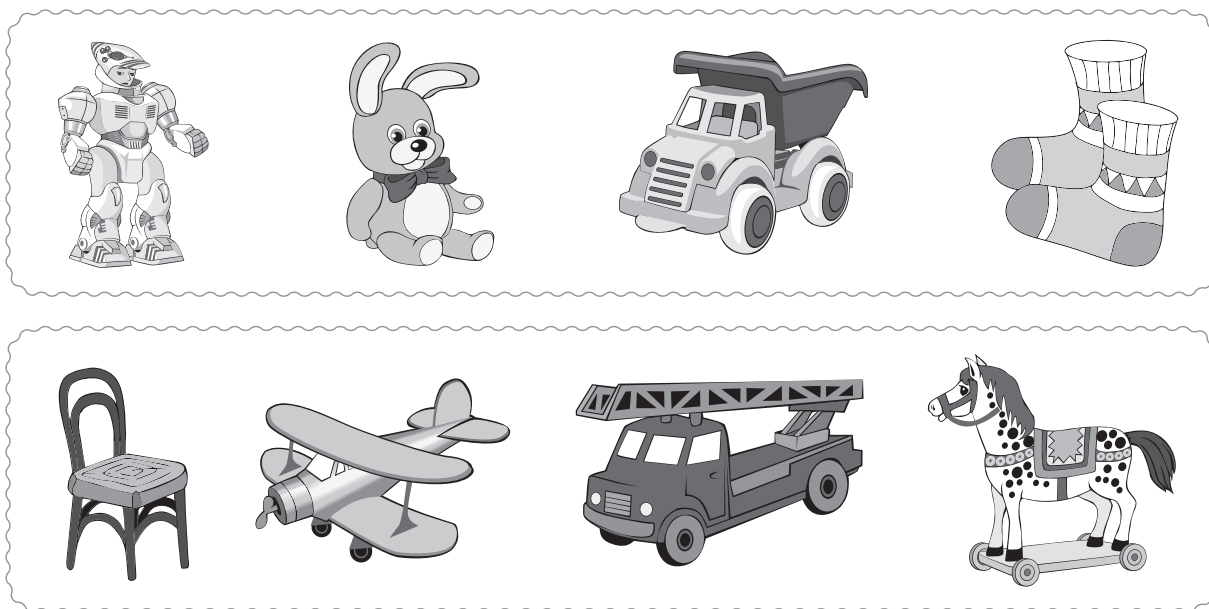
1 Вправа «Згадай назву»

Назви всі іграшки на рисунку. Закрий будь-яку іграшку долонею та скажи, якої іграшки бракує.

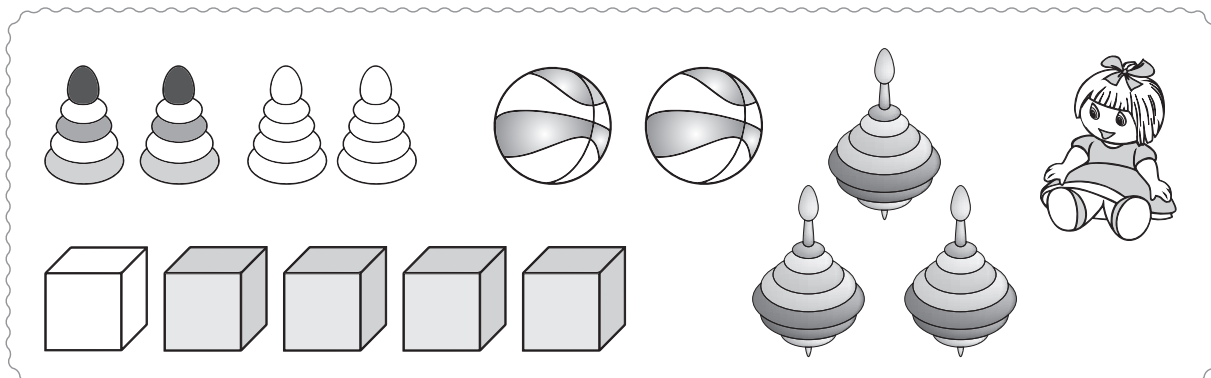
2 Вправа «Четвертий зайвий»

Розглянь рисунки та назви предмети, що не є іграшкою.

3 Вправа «Скільки?»

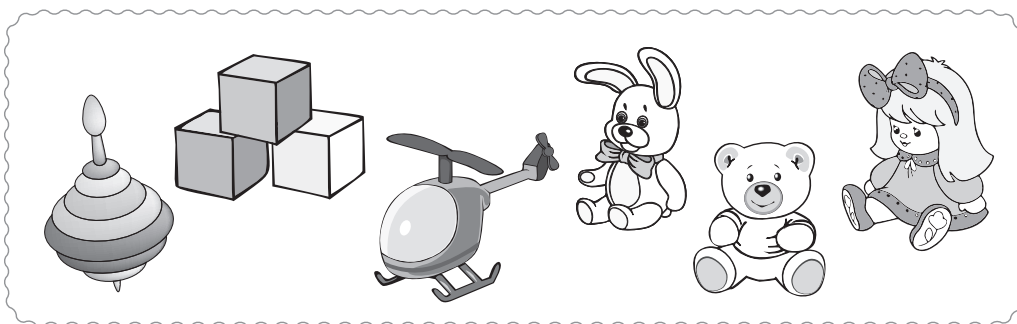
Порахуй іграшки та дай відповідь на питання «Скільки?» (Два м'ячі, одна лялька...). Розфарбуй один кубик і дві пірамідки.

4 Вправа «Подарунок»

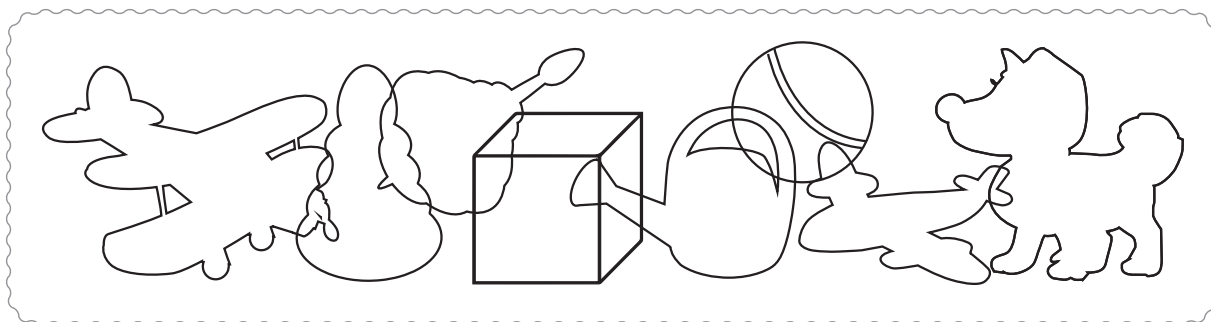
Іринці мама подарувала іграшки. Розглянь рисунок і скажи, що отримала дівчинка від мами.

Розфарбуй ту іграшку, що найбільше сподобалася Іринці.

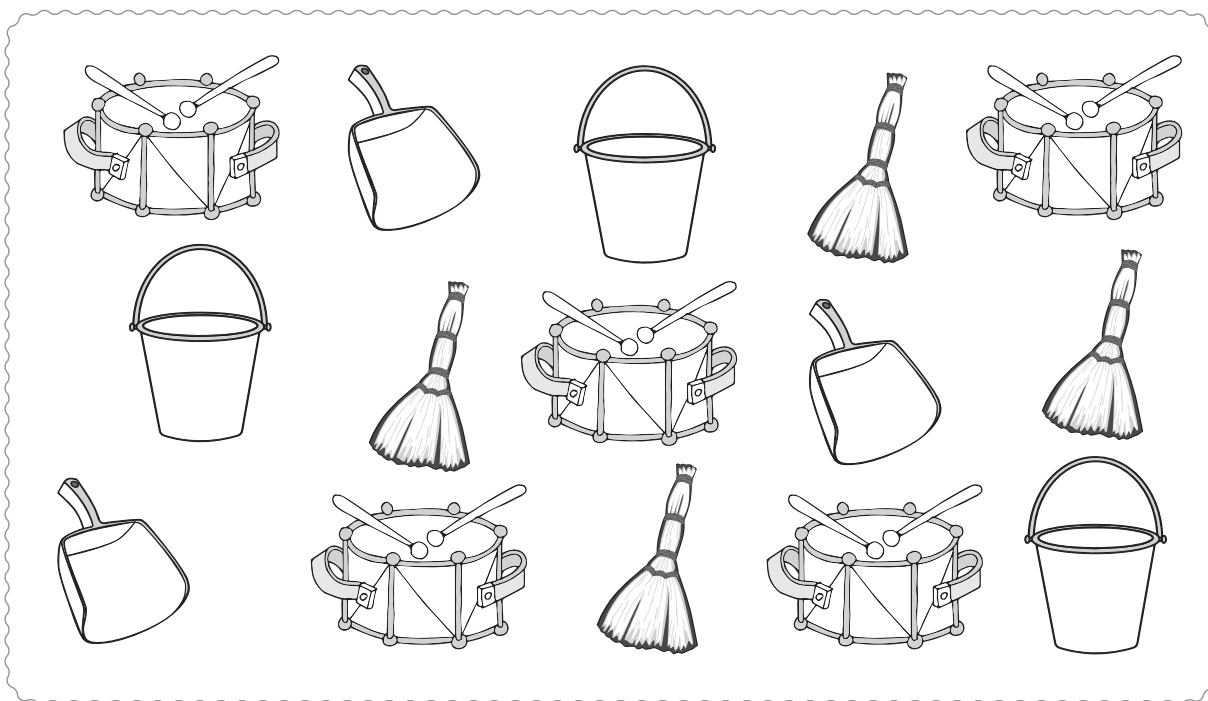
5 Вправа «Що заховали?»

Назви, які іграшки ти бачиш на рисунку. Обведи їхні контури кольоровими олівцями.

6 Вправа «Знайди однакове»

Розфарбуй однакові рисунки одним кольором.

7 Гра «Ведмедик»

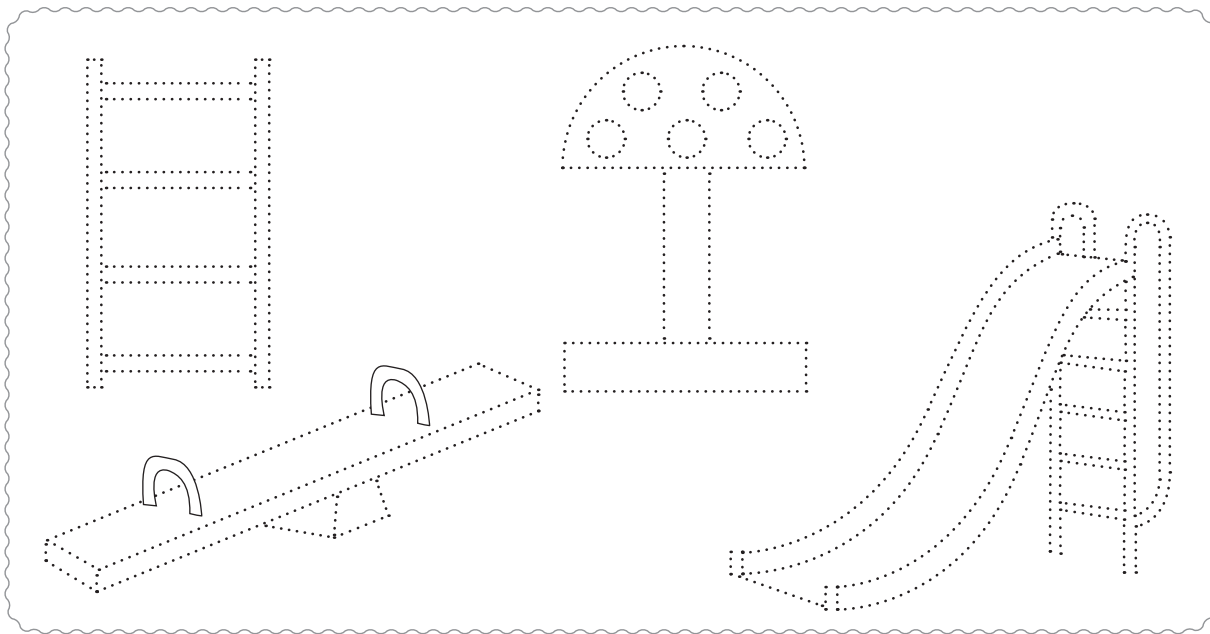
З'єднай точки лінією. Придумай ведмедику ім'я.

Тема «Мій дитячий садок»

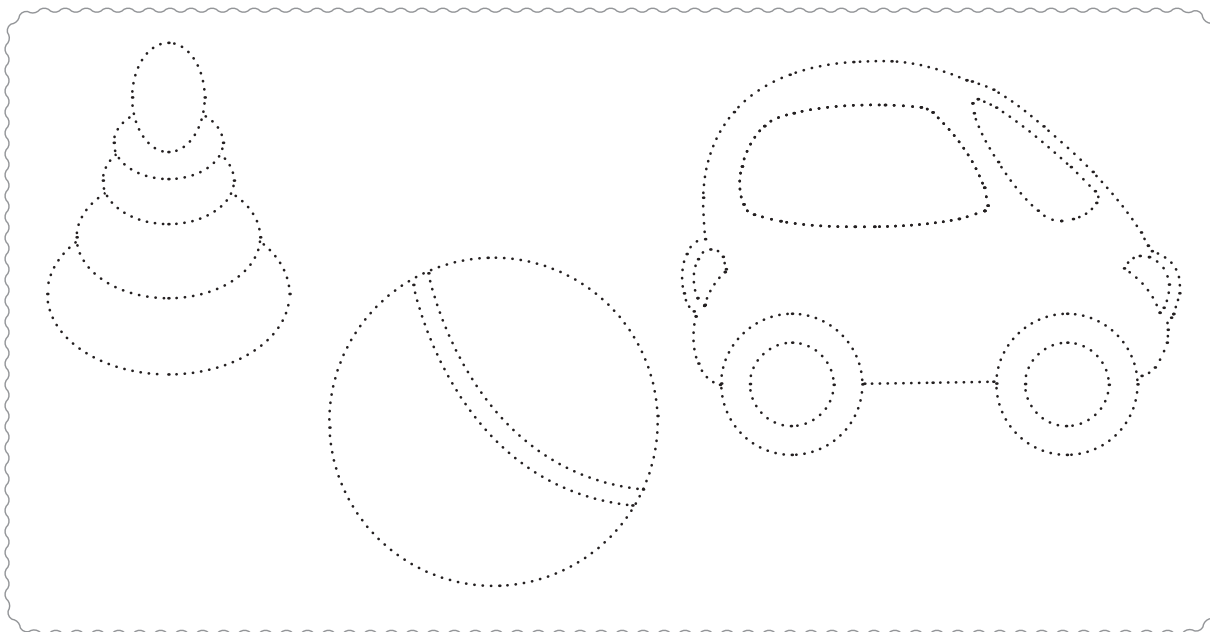
1 Вправа «На майданчику»

З'єднай точки лінією та назви, що є на дитячому майданчику.

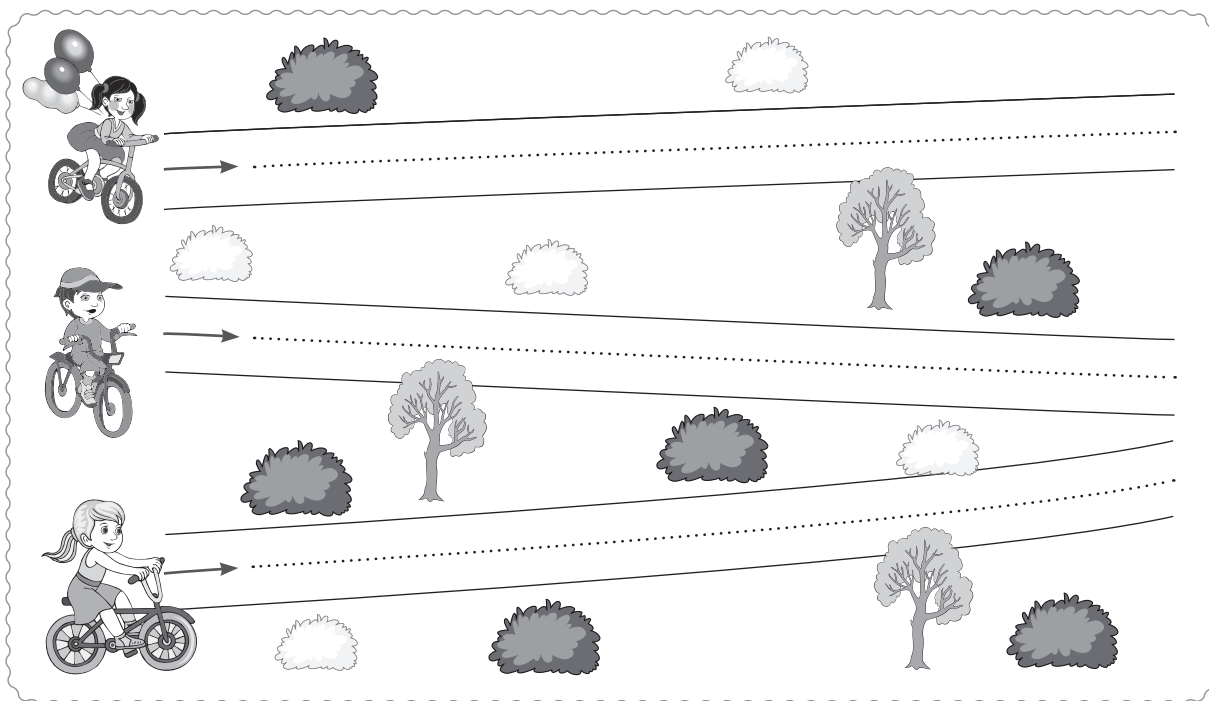
2 Вправа «Я беру із собою...»

З'єднай точки лінією та назви всі іграшки. Яку іграшку ти візьмеш на прогулянку?

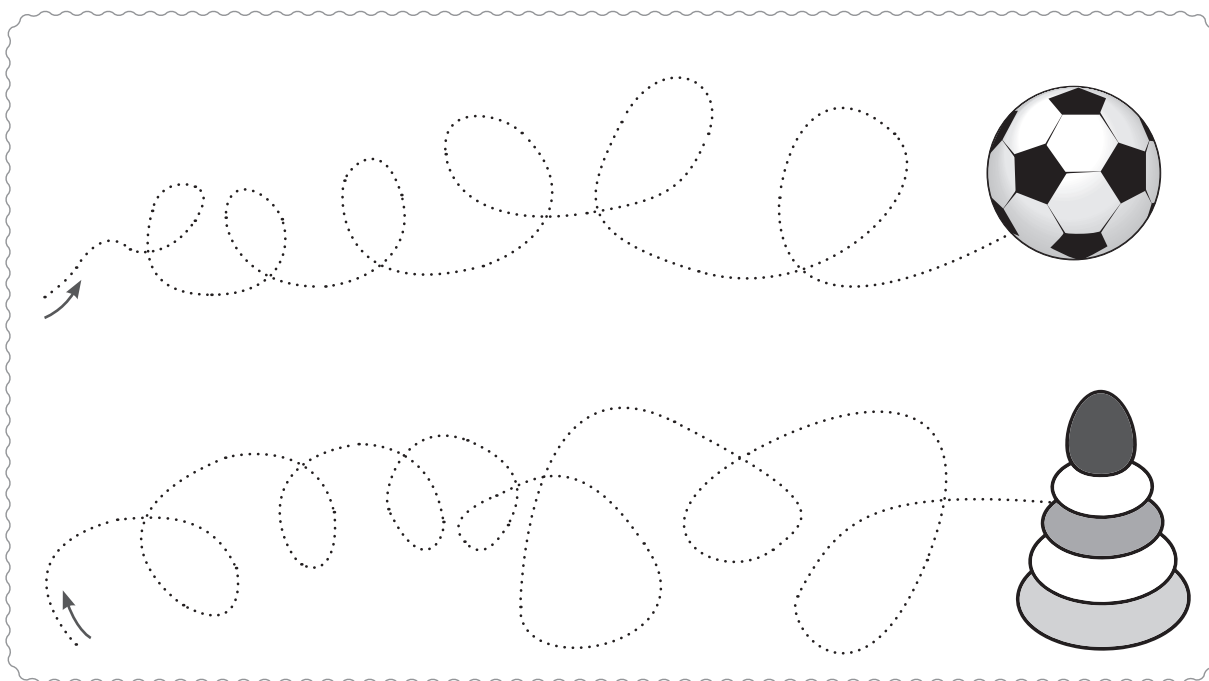
3 Вправа «Веселі доріжки»

Проведи по точках прямі лінії.

4 Вправа «Веселі доріжки»

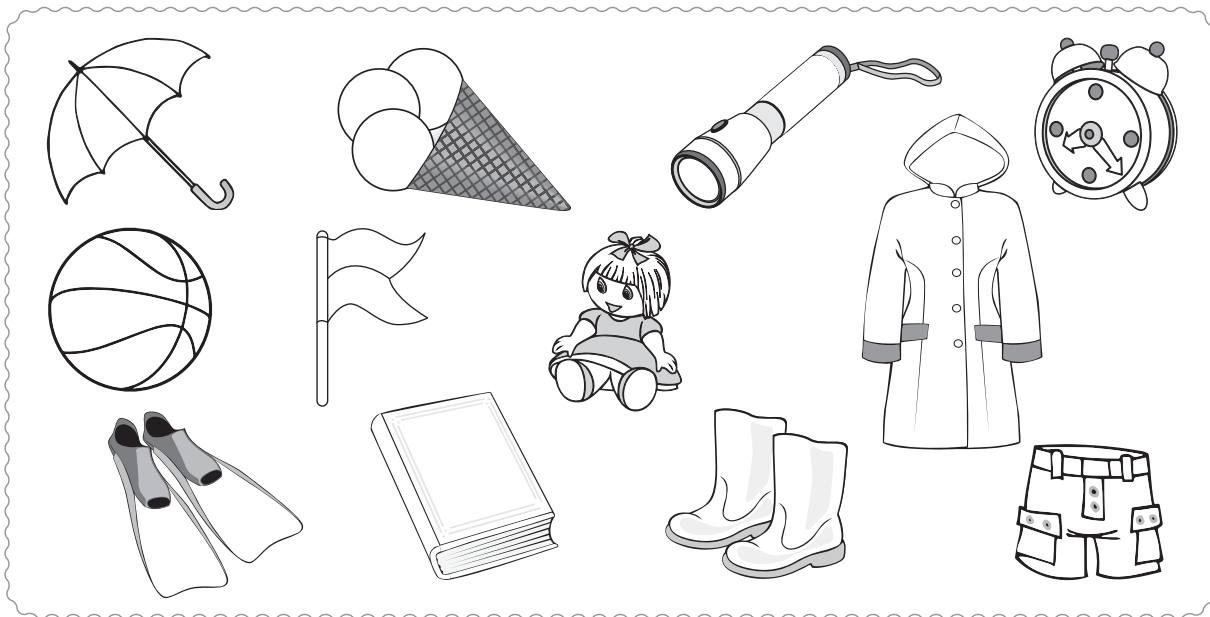
Домалюй по точках доріжки та розфарбуй іграшки.

Тема «Осінь»

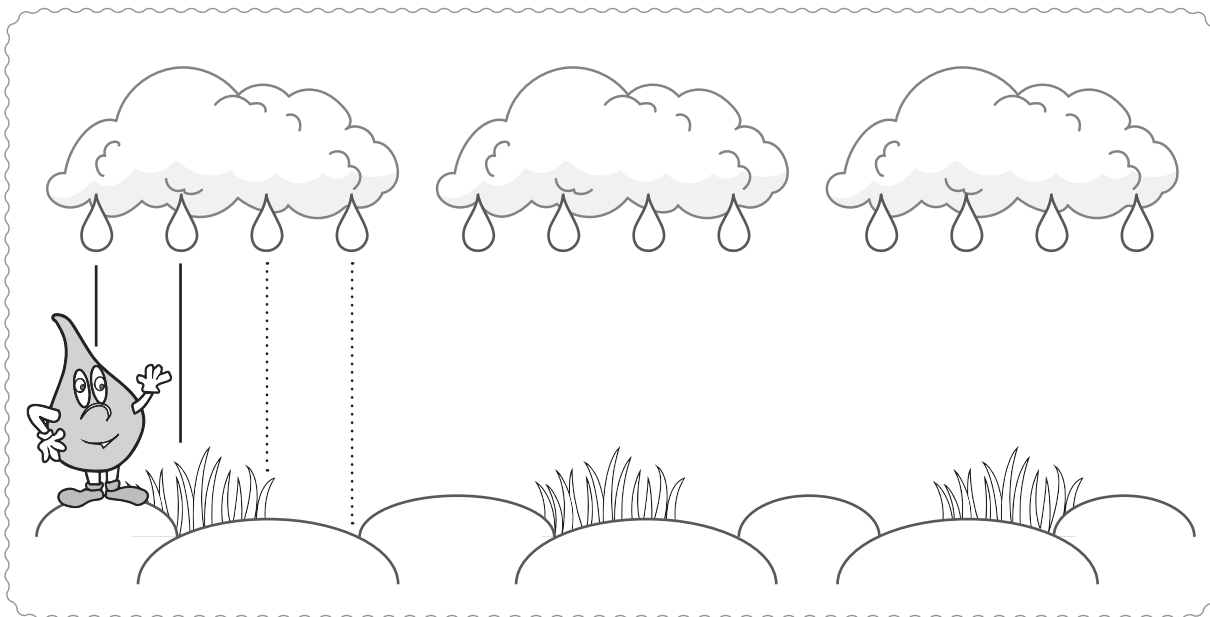
1 Вправа «На прогулянку»

Знайди на рисунку предмети, що можуть знадобитися для прогулянки восени. Назви їх і розфарбуй.

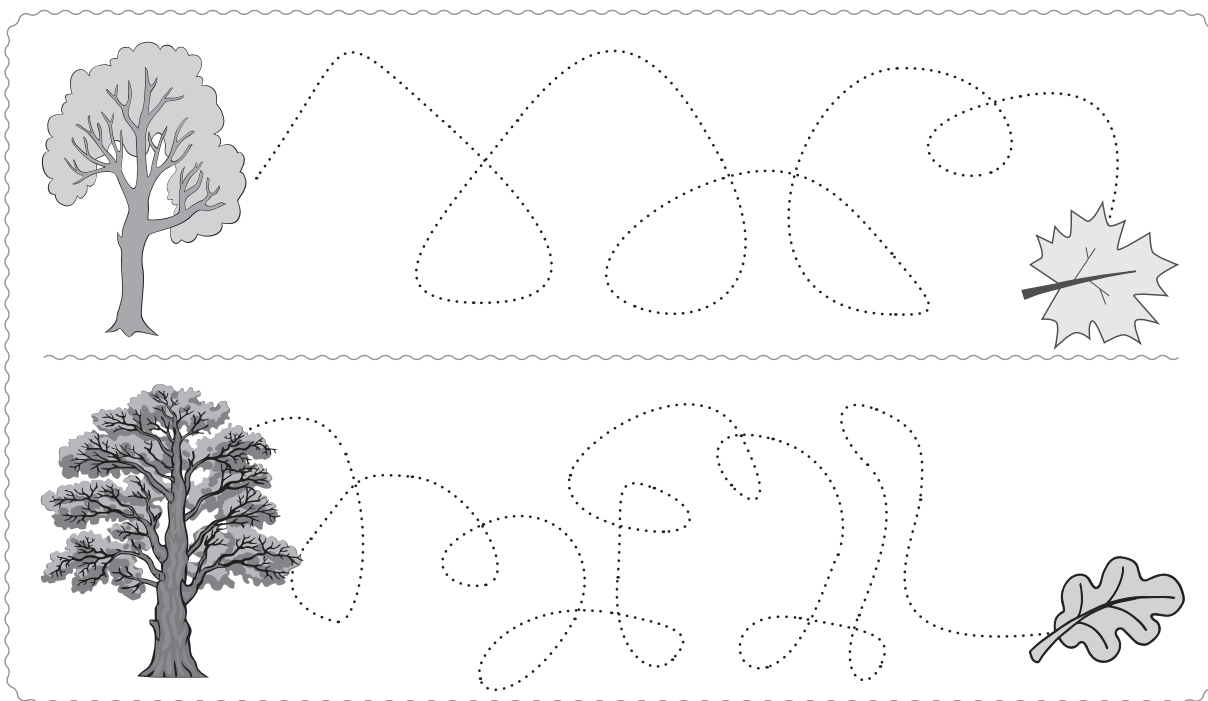
2 Вправа «Дощик»

За зразком намалюй дощик із кожної крапельки хмаринки.

3 Вправа «Осінній вітерець»

Нарисуй по точках доріжку від дерева до листочка.

4 Вправа «Калина»

Домалюй та розфарбуй гілочку калини.

